

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Principiële goedkeuring van het besluit houdende de definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Leidingstraat Zelzate-Kallo'

Samenvatting

Ontwerp-besluit van de Vlaamse Regering houdende de principiële definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Leidingstraat Zelzate-Kallo. Het tracé is 43 km lang en is gelegen op het grondgebied Zelzate, Wachtebeke, Moerbeke, Stekene, Sint-Gillis-Waas en Beveren.

De aanduiding van een leidingstraat kadert in het versterken van het ondergronds infrastructuurnetwerk tussen de Vlaamse zeehavens, zowel in functie van de duurzame energiebevoorrading als het reduceren van de stikstofuitstoot. Concreet gaat het om het aanduiden van een leidingstraat tussen Zelzate in de haven van Gent en Kallo in de haven van Antwerpen. Er is een bijzondere nood aan hernieuwbare energie in de haven van Antwerpen. De nood om CO₂ te vervoeren stelt zich eveneens specifiek in de haven van Antwerpen door de daar aanwezige industrie.

De aanduiding van een leidingstraat maakt het mogelijk op korte termijn een waterstof- en CO₂-leiding te bouwen en in de toekomst bijkomende ondergronds leidingen te realiseren tussen de zeehavens. Op de verbinding Gent-Zeebrugge is reeds een leidingstraat voorzien.

Voorliggend plan past dus in de klimaattransitie en de transitie naar hernieuwbare energie door enerzijds een toename van de productie van hernieuwbare energie en anderzijds het verhogen van de verbondenheid in het Europees energienetwerk.

De leidingstraat Zelzate – Kallo wordt gebundeld met de E34 en een bestaande aardgasleiding. De leidingstraat wordt voorzien ten noorden van de E34; vanaf Verrebroek en ter hoogte van de Waaslandhaven is geopteerd voor een tracé ten zuiden van de E34 in overeenstemming met de planopties in het voorontwerp-GRUP 'E34 West ter hoogte van de Waaslandhaven'.

Na de principiële vaststelling door de Vlaamse Regering wordt het advies van de Raad van State gevraagd.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld Omgeving

Beleidsdoelstelling OD 3. Gebiedsontwikkeling met sterke gebiedscoalities.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

De Vlaamse Regering keurde op 17 juli 2020 een startnota goed voor de opmaak van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Leidingstraat Zelzate - Kallo'.

Over de startnota werd een participatieperiode georganiseerd van 21 augustus 2020 tot en met 19 oktober 2020. In eerste instantie werden participatiemomenten aangekondigd in de vorm van infomarkten op 28 september 2020 in Wachtebeke, op 29 september 2020 in Stekene en op 2 oktober 2020 in Kallo (Beveren). Die infomarkten werden geannuleerd omwille van de corona-maatregelen en vervangen door een webinar dat doorging op 8 oktober 2020 van 18u30 tot 20u30. Er waren dertien deelnemers aan het webinar.

Er werden 21 inspraakreacties ingediend tijdens de inspraakperiode. Daarvan zijn er 18 adviezen en 3 individuele inspraakreacties. Er werd advies uitgebracht over de startnota door: Saro, Provincie Oost-Vlaanderen, Beveren, Moerbeke, Sint-Gillis-Waas, Zelzate, het Agentschap Onroerend Erfgoed, Infrabel, de Vlaamse Milieu Maatschappij, het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, het Agentschap Wegen en Verkeer Oost-Vlaanderen, het Agentschap Natuur en Bos, het Departement Landbouw & Visserij, de afdeling Maritieme Toegang, de Maatschappij Linkerscheldeoever en het havenbedrijf Antwerpen.

Op basis van de inspraak werd een scopingnota uitgewerkt. Die is op 6 april 2023 gepubliceerd op de website van het departement Omgeving.

De plenaire vergadering over het voorontwerp-GRUP vond plaats op 28 april 2023. Volgende instanties waren aanwezig of brachten een schriftelijk advies uit over het voorontwerp-GRUP: de gemeenten Beveren, Moerbeke, Stekene, Wachtebeke en Zelzate, Provincie Oost-Vlaanderen, de Vlaamse Milieumaatschappij, het Agentschap voor Natuur en Bos, Agentschap Onroerend Erfgoed, Departement Mobiliteit en Openbare Werken, Departement Landbouw & Visserij, de NMBS, de Moerbeke Polder en de Polder Sinaai-Daknam.

Op basis van de adviezen over het voorontwerp werd geopteerd om ter hoogte van de Kruisstraat te opteren voor een tracé gebundeld met de E34. De impact op de landbouw wordt daardoor beperkt. Die mogelijkheid werd ook voor de Ramonshoek in Wachtebeke opnieuw overwogen. De aanwezigheid van woningen dicht bij de E34 maakt dit evenwel onmogelijk.

Het team Omgevingseffecten adviseerde op 31 augustus 2023 dat de opmaak van een RVR niet vereist is voor dit GRUP.

Het Agentschap Natuur en Bos keurde op 26 april 2023 de passende beoordeling goed.

Op 15 september 2023 stelde de Vlaamse Regering het ontwerp-GRUP Leidingstraat Zelzate Kallo voorlopig vast.

Na de voorlopige vaststelling werd het ontwerp-GRUP onderworpen aan een openbaar onderzoek van 10 oktober 2023 tot en met 8 december 2023. Er werden vijf publieke participatiemomenten georganiseerd: op 16 oktober 2023 in Sint-Gillis-Waas, 17 oktober in Moerbeke, 18 oktober in Stekene, 23 oktober in Wachtebeke en 25 oktober in Beveren. Tijdens het openbaar onderzoek werden 13 adviezen, 1 petitie en 26 individuele bezwaren ontvangen.

Het team Omgevingseffecten beoordeelde op 19 april 2024 het plan-MER en gaf daarbij aan dat de milieubeoordeling voldoet aan de kwaliteitseisen.

2. INHOUD

Fluxys Belgium NV is de beheerder van het Belgische aardgastransportnetwerk en heeft als opdracht de bevoorrading van bedrijven en gezinnen te verzekeren. Daarnaast bouwt Fluxys versneld aan het netwerk voor waterstof en CO₂. Ze beheert daartoe het netwerk van de hoofdtransportleidingen onder hogedruk, waarmee het distributienetwerk wordt bevoorraad. De toekomstige energiebehoefte in België en de (huidige) configuratie van de aardgas- en elektriciteitsinfrastructuur van Fluxys en Elia maken het nodig om de hoofdaanvoer naar de Haven van Antwerpen te versterken met een nieuwe waterstofleiding en een nieuwe CO₂-leiding tussen de posten van Zelzate (zeehaven Gent) en Kallo (zeehaven Antwerpen), parallel aan de transportas Zomergem – Zelzate - Loenhout. De nieuwe verbinding Zelzate-Kallo komt aan verschillende behoeften tegemoet:

- De leiding is nodig in functie van de uitbreiding van het netwerk om de energietransitie te voltrekken en ons voor te bereiden op de evoluties die ons land op vlak van bevoorradingzekerheid zal doormaken: de uitfasering van de nucleaire productiecapaciteit, de groei van de elektriciteitsvraag in het licht van de toenemende elektrificering van het energiegebruik en de nood aan flexibele productiecapaciteit als back-up voor de toenemende variabiliteit van de elektriciteitsproductie met wind en zon die in capaciteit verder zal toenemen. Het project is in de beginfase opgevat als een nieuwe aardgasleiding maar in het licht van de versnelde transitie zal een waterstofleiding worden voorzien. Tegelijk wordt een CO₂-leiding aangelegd.
- Aanvoercapaciteit om een antwoord te bieden voor een aantal industriële gasaansluitingen in de Antwerpse haven die een belangrijke cluster chemische industrie bevat. Op korte termijn zijn er belangrijke uitbreidingen gepland.
- De infrastructuur is de beste keuze vanuit het perspectief van een zo goed mogelijke diversificatie van de aanvoerroutes. Ze zal toelaten om de bevoorradingzekerheid van de haven te versterken in de context dat de laagcalorische gasnetten die de grootstad Antwerpen van Nederlands Groningengas voorzien zullen zijn omgezet naar hoogcalorische gasnetten.
- In het licht van de energietransitie is deze infrastructuur tevens compatibel met de instroom van koolstofneutraal groen gas. Wanneer de conversie naar H-gas een feit zal zijn en de belasting van de as Zelzate-Kallo het toelaat, wordt voorzien om deze leiding te integreren in een nieuw te ontwikkelen netwerk:
 - hetzij voor het transport van hernieuwbare gassoorten zoals biogas, synthetisch gas of groene waterstof of waterstofhoudend aardgas,
 - hetzij voor koolstof: CO₂ dat door de petrochemische industrie zal worden afgevangen, kan dan worden vervoerd om vervolgens in uitgeputte olie- en gasvelden bijvoorbeeld in de Noordzee te worden opgeslagen, mogelijk in afwachting om later terug te worden opgewerkt en zo te worden opgenomen in de circulaire economie.

Om die verschillende behoeften tijdig te kunnen invullen met het oog op de bevoorradingzekerheid van zowel waterstof als elektriciteit, zouden de nieuwe leidingen in 2024 in gebruik moeten worden genomen.

In het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, wordt het vervoer via pijpleidingen gezien als de meest duurzame transportmodus die vanuit het ruimtelijk beleid wordt ondersteund.

In het regeerakkoord worden onder het hoofdstuk mobiliteit en openbare werken (p. 187), pijpleidingen omschreven als een volwaardige transportmodus die moeten worden ingezet om de modal shift mee te ondersteunen. De Vlaamse Regering reserveert ruimte voor leidingzones die de aanleg van bijkomende pijpleidingen mogelijk maken.

In de beleidsnota Mobiliteit worden onder de derde strategische doelstelling (Naar een goed verknoopt logistiek netwerk en optimaal ontsloten internationale knooppunten) pijpleidingen (OD 3.3.) ingezet als een volwaardige transport modus om de modal shift te ondersteunen en de connectiviteit tussen de knooppunten te verbeteren. De Vlaamse Regering reserveert ruimte voor leidingenzones die de aanleg van bijkomende pijpleidingen mogelijk maken. Er wordt een visie uitgewerkt om deze modus sterker aan te haken aan het mobiliteitsbeleid. Pijpleidingen worden vanuit een grensoverschrijdend perspectief bekeken.

De leidingstraat maakt de aanleg van ondergrondse transportleidingen in functie van energieproducten mogelijk tussen de Zeehavens.

Op de inhoud van het plan, de relatie met het voorafgaandelijke planningsproces wordt ingegaan in de toelichtingsnota van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan.

Bij de opmaak van het voorontwerp zijn ten opzichte van de scopingnota geen inhoudelijke aanpassingen doorgevoerd. De plenaire vergadering ondersteunde globaal de algemene planopties en de tracékeuze.

Wel werd gepleit om lokale tracévarianten in Moerbeke en Wachtebeke te herevalueren en na te gaan of de strak gebundelde optie technisch uitvoerbaar is. Ter hoogte van de Kruisstraat in Moerbeke blijkt dat inderdaad mogelijk zodat daar geopteerd is voor het tracé aansluitend bij de E34. Daardoor is de impact op landbouw beperkter. Tenslotte is in de stedenbouwkundige voorschriften, voor de post in Zelzate, een bepaling opgenomen die aanpassingswerken aan de aanliggende infrastructuur (E34, R4-Oost, ..) mogelijk maakt.

3. RESULTATEN OPENBAAR ONDERZOEK

Op basis van de bezwaren, opmerkingen en adviezen werden een beperkt aantal aanpassingen doorgevoerd aan het plan en de stedenbouwkundige voorschriften:

- Het verbod op een sleufloze techniek werd opgelegd ter hoogte van de watergang van de Hoge Landen in Beveren, ter hoogte van de Grote Weel in Sint-Gillis-Waas en ter hoogte van Langelede in Wachtebeke, waardoor de impact op de omgeving wordt beperkt.
- Ter hoogte van de Grote Weel werd het tracé beperkt aangepast in functie van de toepassing van een gestuurde boring (sleufloze techniek) onder het weel. De recente bosaanplant rondom het weel kan daardoor behouden blijven.
- Ter hoogte van het complex R2-E34 wordt geopteerd voor de variante E1 aansluitend bij de E34, omdat het zogenaamde druppelcomplex zal verdwijnen.

De toelichtingsnota en het plan-MER werden tekstueel gecorrigeerd en beperkt aangevuld op basis van de bezwaren, opmerkingen en adviezen. Dat heeft geen impact op de inhoudelijke opties in het GRUP of op de beoordeling van de milieu-effecten.

In enkele bezwaren, opmerkingen en adviezen wordt sterk gepleit voor een tracé ten noorden van de E34 ter hoogte van de Waaslandhaven in Beveren wegens een grote impact op landbouw. In het ontwerp van besluit is een uitgebreide motivering opgenomen dat dergelijk tracé niet mogelijk is. Ook de toelichtingsnota is op dit punt verder aangevuld.

In de bezwaren wordt ook sterk gepleit voor een tracéwijziging ter hoogte van Ramonshoek in Wachtebeke. Die optie is bijkomend onderzocht naar aanleiding van gelijkaardige adviezen over het voorontwerp. Daaruit blijkt dat de woningen te dicht aansluiten bij de E34 om een tracé toe te laten. De federale Gaswet staat niet toe om leidingen aan te leggen onder bestaande woningen, ook niet op grote diepte. In het ontwerp van besluit is daarover een uitgebreide motivatie opgenomen.

Verder hebben veel bezwaren, opmerkingen en adviezen betrekking op uitvoeringsaspecten, op de werffase, op herstelmaatregelen na de aanleg en op vergoedingen. Dat alles is niet het voorwerp van

voorliggend GRUP maar wordt geregeld in de omgevingsvergunning of, wat vergoedingen betreft, in uitvoering van de federale Gaswet.

In het ontwerp van besluit is een uitgebreid antwoord op alle onderdelen van de bezwaren, opmerkingen en adviezen opgenomen.

4. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe budgettaire impact voor de Vlaamse overheid.

In het ruimtelijk uitvoeringsplan worden bestemmingswijzigingen doorgevoerd die aanleiding kunnen geven tot een schadevergoeding in de vorm van kapitaal-, gebruikersschade- of planschadevergoeding.

Overeenkomstig artikel 43 §3 3° en artikel 31 §2 1° van het Besluit van de Vlaamse Regering 'Vlaamse Codex Overheidsfinanciën' van 17 mei 2019 is het advies van de Inspectie van Financiën respectievelijk het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting niet vereist.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe weerslag op het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de lokale besturen.

5. VERDER TRAJECT

Het ontwerp-besluit wordt voor advies voorgelegd aan de Raad van State, afdeling Wetgeving voor advies. De adviestermin van de Raad van State bedraagt 30 kalenderdagen.

Na verwerking van het advies van de Raad van State wordt het GRUP voor definitieve goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

Het besluit houdende definitieve goedkeuring van het GRUP wordt bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad en op de website van het departement Omgeving. Het besluit wordt betekend aan de gemeenten Zelzate, Wachtebeke, Moerbeke, Stekene, Sint-Gillis-Waas en Beveren en de provincie Oost-Vlaanderen.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaand ontwerp van besluit houdende de definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Leidingstraat Zelzate - Kallo' en aan de volgende bijhorende bijlagen:
 - bijlage I, het verordenend grafisch plan
 - bijlage II, de stedenbouwkundige voorschriften bij het grafisch plan
 - bijlage IIIa, de toelichtingsnota - tekst
 - bijlage IIIb, de toelichtingsnota - kaarten
 - Bijlage IV, het plan-milieueffectrapport
2. de Vlaamse minister, bevoegd voor de ruimtelijke ordening, te gelasten over voornoemd ontwerp van besluit het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, zoals bepaald in artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR